

Landelijke aanpak Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen bij vermoedelijke slachtoffers van criminele uitbuiting

Een dader van, bijvoorbeeld, een kleine diefstal hoeft niet altijd een jeugddelinquent te zijn. Hij of zij kan ook in opdracht stelen. Deze kinderen worden aangezet tot het plegen van strafbare feiten. Wanneer dit het geval is, is de jongere een (vermoedelijk) slachtoffer van mensenhandel. Vaak wordt dit nog niet gezien, waardoor de uitbuiting voortduurt. Kennis is dan ook cruciaal om mensenhandel te kunnen signaleren. Dat is een omslag van strafrechtelijke benadering naar civielrechtelijke benadering. Deze factsheet gaat daarom over de signalering van vermoedelijk slachtofferschap en het proces dat volgt. Welke stappen genomen moeten worden en met welke ketenpartners je daarin kunt samenwerken.

Doelgroep

De meeste minderjarigen die tot nu toe aangehouden zijn, zijn rondreizende Oost-Europese kinderen, veelal met een Roma afkomst. Het betreft met name minderjarigen die rondreizen binnen Europa. Er zijn nauwelijks banden met de al langer verblijvende Roma families in Nederland of Oost-Europese arbeidsmigranten van Roma-afkomst. Er worden minderjarigen aangetroffen die deel uit maken van criminele bendes die in verschillende Europese landen opereren. De minderjarigen worden door deze bendes gedwongen om strafbare feiten te plegen. Generaliseren is echter niet wenselijk, omdat een tunnelvisie voorkomen moet worden. Minderjarigen afkomstig uit alle windstreken en uit alle lagen van de bevolking, kunnen immers slachtoffer zijn of worden van uitbuiting.

Wat is nu kenmerkend voor de situatie waarin deze specifieke groep kinderen worden uitgebuit? Deze kinderen:

- hebben geen vaste woon- of verblijfplaats;
- reizen rond zonder contact met hun ouders, soms al jarenlang;
- worden lichamelijk of geestelijk mishandeld en /of verwaarloosd;
- worden aangehouden in verband met zakkenrollerij of een ander vermogensdelict;
- hebben geen identiteitspapieren of deze zijn vervalst;
- kunnen bekend staan onder een veelvoud van aliassen.

Ook blijkt dat:

- persoons- en contactgegevens van ouders veelal onbekend zijn;
- zich volwassenen melden die claimen familie van een opgepakt kind te zijn maar die deze relatie tot het kind niet kunnen bewijzen, onderdeel van een criminele organisatie zijn, en degene zijn die het kind tot criminele activiteiten aanzet;

Achtergrond en kenmerken voor deze kinderen:

Risicofactoren in het thuisland

- Armoede, schulden, laag onderwijsniveau of zelfs geen onderwijsniveau, geweld in de familie, gebroken families vanwege werkloosheid, ziekte of criminele achtergrond van ouders;
- Discriminatie/segregatie vanwege Roma afkomst;
- Vaak blijken meisjes op vroege leeftijd zwanger te zijn.

Mogelijke gevolgen door uitbuiting

- Psychische problemen;
- Trauma door uitbuiting in criminaliteit;
- Verstoring in de algehele ontwikkeling;
- We zien dat ze vaak geen kind kunnen zijn.

Van dader naar slachtoffer, van oude naar nieuwe aanpak.

Werden deze kinderen eerder vooral als delinquent gezien en benaderd, nu groeit bij de hulpverlening en politie het besef dat zij mogelijk als slachtoffer van kinderuitbuiting/mensenhandel moeten worden gezien. De nadruk in de werkwijze van de politie is meer komen te liggen op het voorkomen van een herhaling van de uitbuiting van deze kinderen in plaats van op opsporing en vervolging van de kinderen zelf. Daarnaast werd in het verleden vooral ingezet op vrijwillige jeugdhulp en het bieden van onderdak in een open opvanginstelling. De Raad voor de Kinderbescherming werd vooral ingeschakeld om het gezag te regelen. De ervaring leerde echter dat deze kinderen snel wegliepen en weer uit beeld verdwenen waardoor zij niet langdurig geholpen werden en de uitbuitingsituatie niet stopte. Om die reden is er gekozen voor een andere aanpak.

Nieuwe aanpak

Het belangrijkste doel is om de slachtoffers van kinderuitbuiting beter te beschermen en perspectief te bieden. Bescherming van de minderjarigen is de eerste vereiste. Om die reden wordt vaker ingezet op een gesloten plaatsing* om kinderen veilig te stellen en een identiteitsonderzoek te kunnen doen. De Raad voor de Kinderbescherming vraagt bij afwezigheid van gezaghebbende ouders om een VOVO en LJ&R wordt vanwege hun expertise met deze doelgroep voorgedragen als GI.

** Zorginstellingen Fier Friesland, Kompaan en Spirit ontwikkelen in samenwerking met Leger des Heils een op deze doelgroep toegesneden hulpaanbod.*

Wat betekent dit voor de werkwijze van de Raad voor de Kinderbescherming?

- Wanneer de Raad bij de uitoefening van zijn taken te maken krijgt met kinderen die voldoen aan het profiel van slachtoffer van criminele kinderuitbuiting, wordt er een beschermingsonderzoek gestart;
- Wanneer het kind zonder gezaghebbende ouders in Nederland verblijft, wordt altijd overwogen om als beschermingsmaatregel een VOVO aan te vragen en daarnaast een plaatsing in een (gesloten) jeugdhulpinstelling te verzoeken;
- Landelijk is afgesproken dat LJ&R voor deze doelgroep als GI benoemd wordt¹ en dat de Raad voor de Kinderbescherming deze GI in het rekest opneemt;
- Voor de onderbouwing van de machtiging uithuisplaatsing/gesloten jeugdzorg wordt ook gebruik gemaakt van algemene informatie over criminele kinderuitbuiting van dergelijke bendes en/of familienetwerken;
- In dergelijke zaken werkt de Raad nauw samen met de politie en OM;
- Wanneer dat nodig is in verband met het vast stellen van de identiteit en/ of een eventuele terugleiding wordt er samengewerkt met de ambassade van het land van herkomst en de Centrale Autoriteit.

Parallele procedures

Vanwege het mogelijke slachtofferschap en/of het begaan van misdrijf/misdrijven en vanwege de buitenlandse achtergrond van het kind is het waarschijnlijk dat er verschillende procedures tijdens de opvang en behandeling van het kind lopen.

Typisch voorkomende procedures;

- Jeugd- en Familierecht in verband met het gezagsvacuüm;
- Vreemdelingenrechtelijke procedure (o.a. asiel, B8, B9);

¹ LJ&R vanwege de landelijke reikwijdte en expertise met betrekking tot deze doelgroep, tenzij er argumenten zijn voor de keuze van een andere GI.

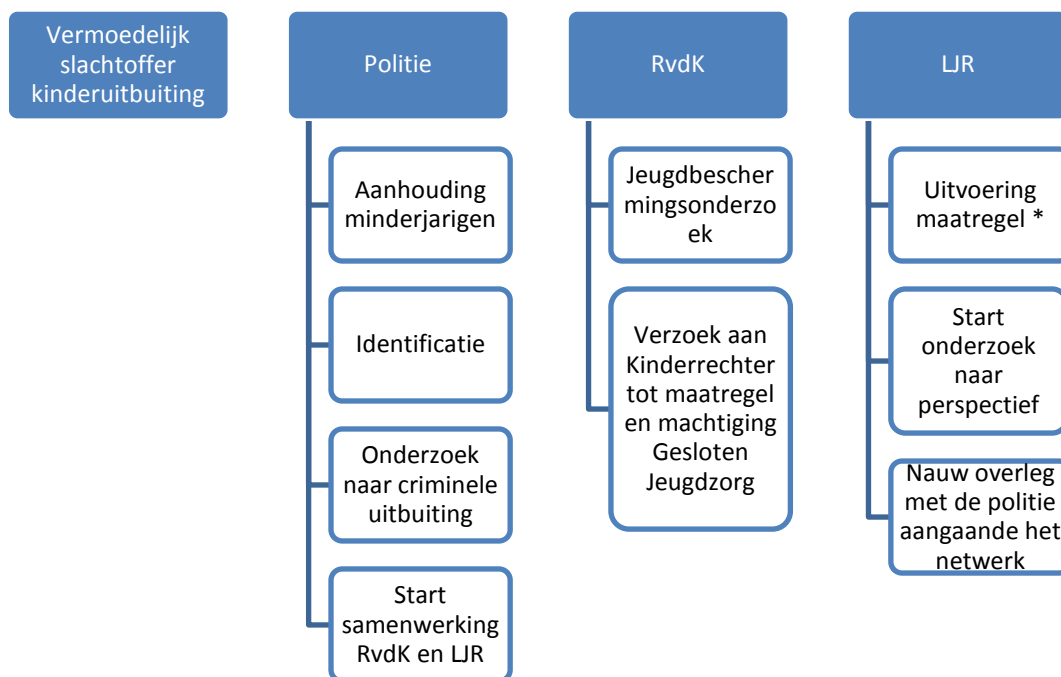

- Politieonderzoek en strafrechtelijke procedure tegen de mogelijke mensenhandelaar, uitbuiters van het kind;
 - o Op de minderjarige is in het kader van slachtofferschap sprake van het non-punishment-beginsel² [slachtoffers van mensenhandel behoren niet te worden gestraft voor strafrechtelijke gedragingen die zij onder dwang hebben begaan].

Tot nu toe wordt vaak de weg ingeslagen naar terugkeer in het land van herkomst. Hierbij is veelal nauwelijks tijd om een goede belangenafweging te maken voor het kind om tot een duurzame oplossing te komen. Bij het perspectief van de minderjarige dient men in drie richtingen te onderzoeken;

1. Terug naar biologische/juridische ouders in land van herkomst;
 - a. Aandachtspunt; in hoeverre zijn de ouders wel of niet betrokken bij het criminele netwerk?
2. Terug naar een begeleide opvang in land van herkomst;
 - a. Via de Centrale Autoriteit.
3. Integratie in Nederland middels een nog te ontwikkelen zorgprogramma.

Operationeel Proces

- *Wanneer de minderjarige buiten kantooruren of in het weekend wordt aangehouden / in verzekering gesteld, gelden de regionale afspraken omtrent crisishulpverlening aan minderjarigen. Via de regionale afspraken omtrent crisishulp wordt de RvdK ingezet, de eventuele maatregelen verzocht en de minderjarige door de crisishulpverlening geplaatst. LJ&R wordt hiervan in kennis gesteld.*

² Dit non-punishment beginsel voor daders-slachtoffer mensenhandel is ten eerste opgenomen in artikel 26 van het vorig jaar in werking getreden Mensenhanderverdrag. Dat stelt dat lidstaten in een mogelijkheid moeten voorzien om slachtoffers niet te bestraffen voor illegale activiteiten voor zover zij daartoe zijn gedwongen. Artikel 7 van de EU-Mensenhandelrichtlijn bevat een soortgelijke bepaling. BNRM heeft in zijn zevende rapportage de aanbeveling opgenomen dat mensenhandel als formele sepotgrond zou moeten worden opgenomen.

Aandachtspunten:

- Het kan voorkomen dat een minderjarige in eerste instantie niet al vermoedelijk slachtoffer mensenhandel wordt aangemerkt. Als hier toch vermoedens van zijn kun je als medewerker van een gecertificeerde instelling aangifte doen inzake WB Strafrecht art. 273f. Hierdoor vraag je de Politie en het Openbaar Ministerie daadwerkelijk over te gaan tot strafrechtelijke vervolgen inzake mensenhandel.
- Bij minderjarigen uit de volgende landen kan sprake zijn van een Dublin claim: Schengengebied: België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk, IJsland, Zweden en Zwitserland. Dit betekent dat de minderjarigen teruggestuurd kunnen worden naar het land waar zij als eerste een asielaanvraag hebben ingediend. Dit gaat via de procedure van IND. DT&V geleidt de minderjarigen terug. Als je aangifte doet van mensenhandel kun je deze claim doorbreken. Het wordt dan een mensenhandelzaak die in Nederland behandeld wordt. De minderjarigen krijgen dan een tijdelijke verblijfsstatus.
- Als een minderjarige al EU burger is kan de jeugdbeschermer ervoor pleiten dat de minderjarige hier mag blijven. Bijvoorbeeld omdat hij/zij niet terug kon/wilde naar zijn ouders en in het land van herkomst ook geen passende alternatieve opvang aanwezig is. In het belang van het kind moet hier zorgvuldig onderzoek naar worden gedaan.
- Bij een uithuisplaatsing is het van groot belang om veiligheidsafspraken te maken met de instelling waar de minderjarige geplaatst wordt. De kans bestaat anders dat de minderjarige weg loopt of opgehaald wordt door het netwerk.

Raad voor de Kinderbescherming

Regio	locatie	algemeen telefoonnummer, vragen naar Adviesteam
Amsterdam	Amsterdam	020 – 889 34 00
Gelderland	Arnhem	026 - 322 65 55
Haaglanden	Den Haag	070 - 374 23 00
Midden Nederland	Utrecht	030 - 888 27 00
	Lelystad	0320 286 500
Noord Holland	Haarlem	023 – 888 25 00
Noord Nederland	Groningen	050-7 512 000
	Leeuwarden	058 - 234 3333
Overijssel	Almelo	0546 – 83 22 00
	Zwolle	038 - 455 43 00

Rotterdam-Dordrecht Rotterdam	010 - 443 11 00
Zuid Oost Nederland Maastricht	043 - 351 43 00
Den Bosch	073 – 620 79 11
Eindhoven	040 - 851 88 88
Zuid West Nederland Breda	076 - 525 58 00
Middelburg	0118 - 67 33 33

Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering

Landelijk werkende gecertificeerde instelling

Bereikbaar via tel. nr. 088-0901000 – wanneer je aangeeft welke regio het betreft wordt je doorverbonden naar het jeugdbeschermingsteam in die regio.

Comensha

Stel dat je in een casus niet verder komt met verschillende ketenpartners. Dan kun je contact opnemen met de Helpdesk van Comensha. De helpdesk van Comensha biedt advies en legt de contacten middels de aangestelde zorgcoördinatoren per regio.

Tel. 033-4481186 (24/7 bereikbaar)

Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden

Internationale Kinderontvoering, Internationale Kinderbescherming en Interlandelijke Adoptie

Telefonisch spreekuur

Elke werkdag 10.30 – 12.30 uur 070 - 370 62 52

Handige informatie/websites

- Boekje Aanpak Multiproblematiek bij gezinnen met een Roma-achtergrond./isbn: 9789059319431.
<http://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/Politieacademie-aanpak-multi-problematiek-gezinnen-roma-achtergrond.pdf>
- Protection first, checklist om mogelijke slachtoffers van kinderhandel te identificeren. Uitgave juli 2-015 van Defence for Children . www.defenceforchildren.nl/ecpat
- Comensha www.mensenhandel.nl
- www.wegwijzerinmensenhandel.nl